

Aalto University
School of Economics

Tehokkuusanalyysi paikallisten monopolien sääntelyssä: StoNED-menetelmän soveltaminen sähkön jakeluverkkotoiminnan valvonnassa

Timo Kuosmanen

Esityksen pääaiheet

- Kuinka satunnainen virhetermi voidaan huomioida tehokkuusanalyysissä?
- Kuinka yritysten ja niiden toimintaympäristöjen heterogeenisuus voidaan huomioida?

Teoria ja käytäntö kohtaavat

StoNED-menetelmä

- Kuosmanen & Kortelainen (2011): Stochastic Non-Smooth Envelopment of Data: Semi-Parametric Frontier Estimation Subject to Shape Constraints, *Journal of Productivity Analysis*, in press. <http://dx.doi.org/10.1007/s11123-010-0201-3>
- Johnson & Kuosmanen (2012): One-Stage Estimation of the Effects of Operational Conditions and Practices on Productive Performance: Asymptotically Normal and Efficient, Root- n Consistent StoNEZD method, *Journal of Productivity Analysis*, in press.

Energiamarkkinaviraston (EMV) soveltama sähkön jakeluverkkoyhtiöiden valvontamalli

- Kuosmanen, Kortelainen, Kultti, Pursiainen, Saastamoinen & Sipiläinen (2010): *Sähköverkkotoiminnan kustannustehokkuuden estimointi StoNED-menetelmällä*, Sigma-Hat Economics Oy, 31.8.2010.

Sähkön jakeluverkkotoiminnan valvonta

- Suomessa kotitaloudet ja yritykset voivat ostaa sähköenergian valitsemaltaan tuottajalta, mutta sähkön siirrosta on maksettava paikalliselle verkkoyhtiölle (paikallinen monopoli)
- EMV valvoo sähkön siirtohinnoittelun kohtuullisuutta
- Verkkoon sitoutuneelle pääomalle määritellään kohtuullinen tuottoaste CAPM-mallin avulla (capital asset pricing model)
- Kohtuullinen kustannustaso määritellään tehokkaan kustannusrintaman mukaisesti (DEA, SFA → StoNED)

StoNED menetelmä

Menetelmässä yhdistyvät DEA- ja SFA-menetelmien toivotut ominaisuudet

- DEA:n aksiomaattinen ei-parametrinen rintama
- SFA:n stokastinen virhetermi
- DEA ja SFA ovat StoNED-mallin erikoistapauksia

StoNED menetelmän etuja

- Lievemmat oletukset → laajempi soveltuvuusala
- Robusti
- Tilastolliset spesifikaatiotestit

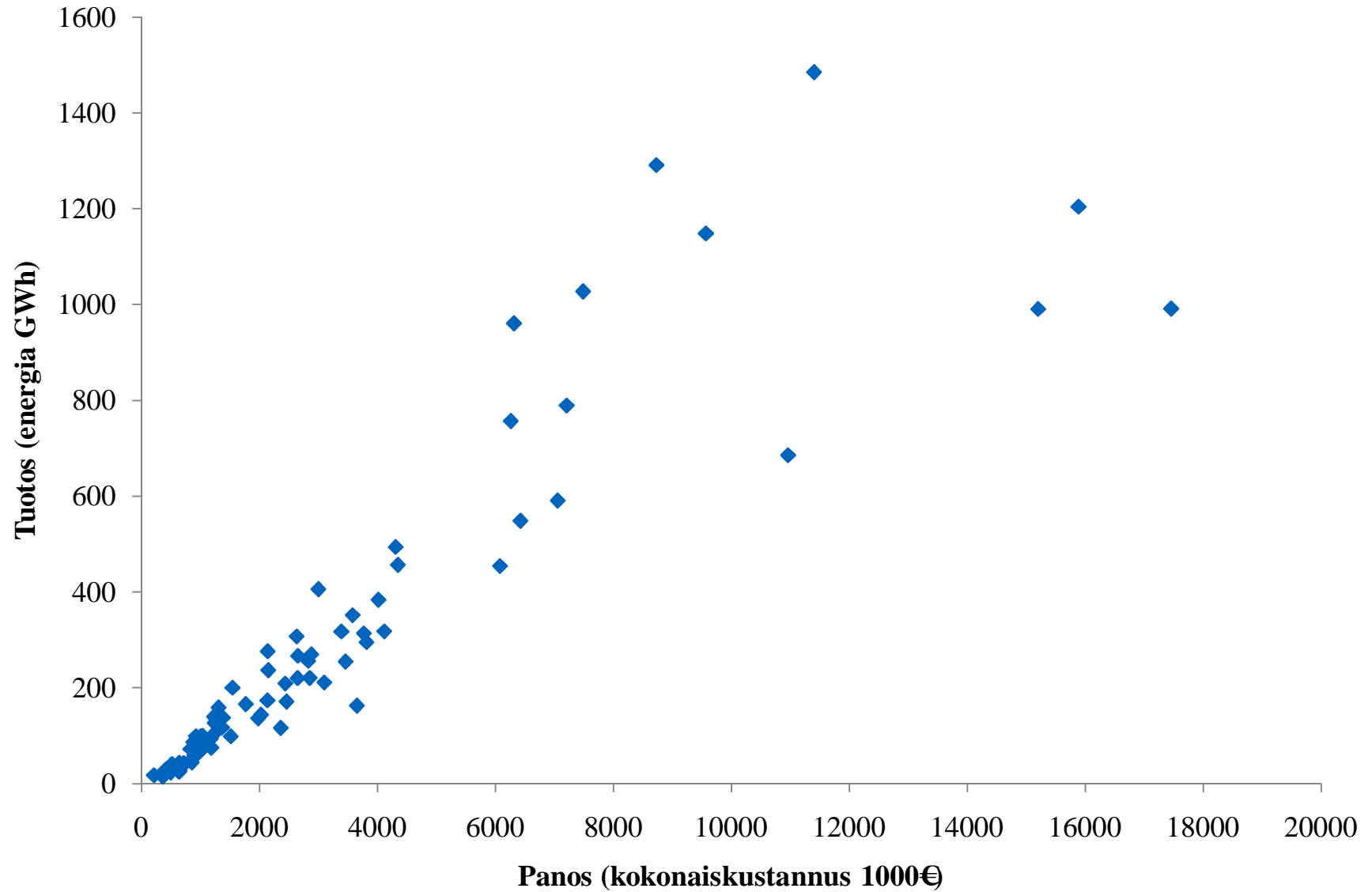
Tehostamistavoite eri menetelmillä estimoituna Milj. € (2008 hinnoin)

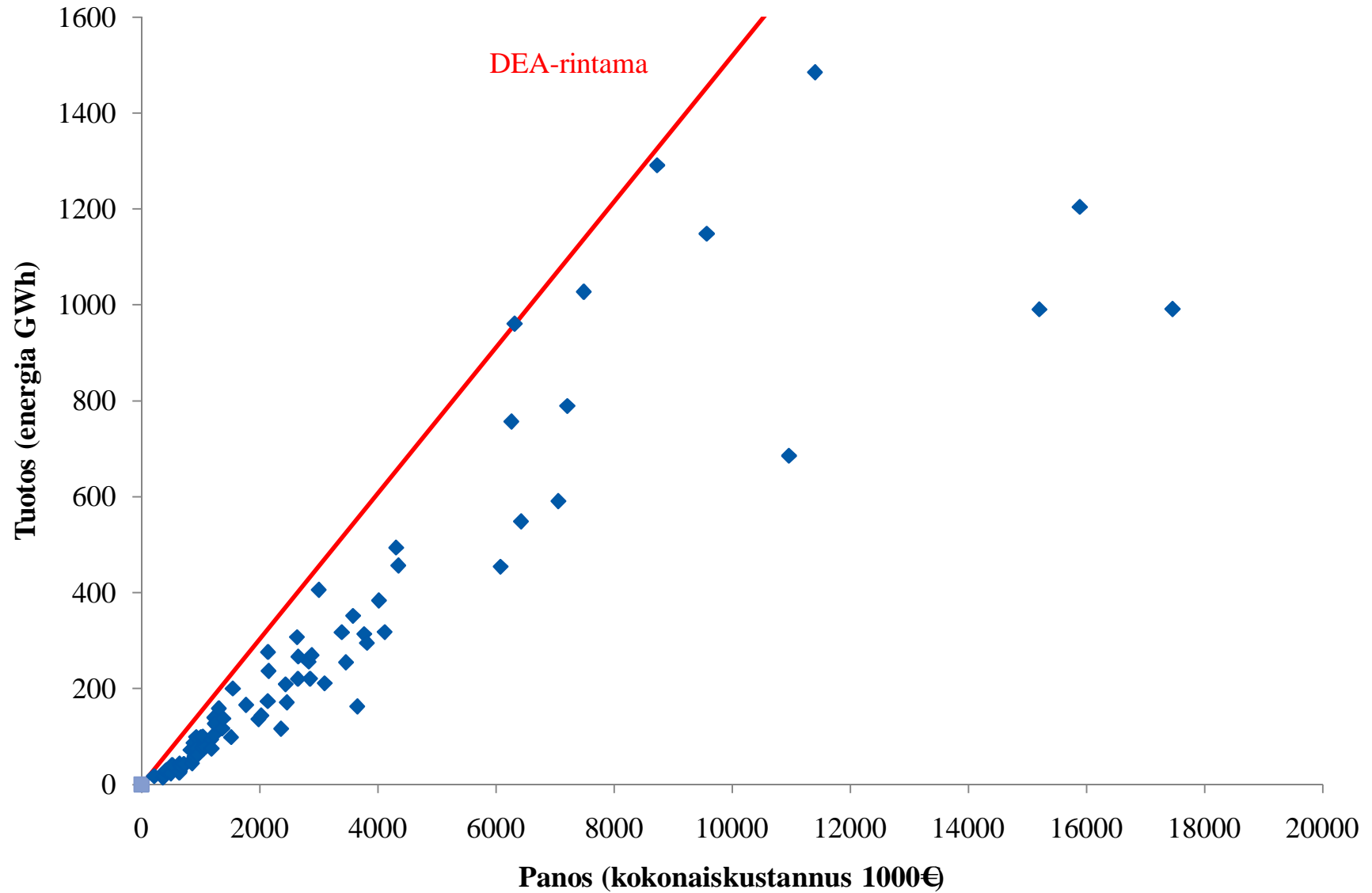
	toimiala yht.	keskiarvo	keski- hajonta	minimi	maksimi
DEA	141,382	1,589	3,888	0,000	27,654
SFA	93,023	1,045	2,185	0,024	13,599
DEA ja SFA keskiarvo	117,205	1,317	2,947	0,017	20,627
StoNED	47,508	0,534	1,326	0,000	11,113

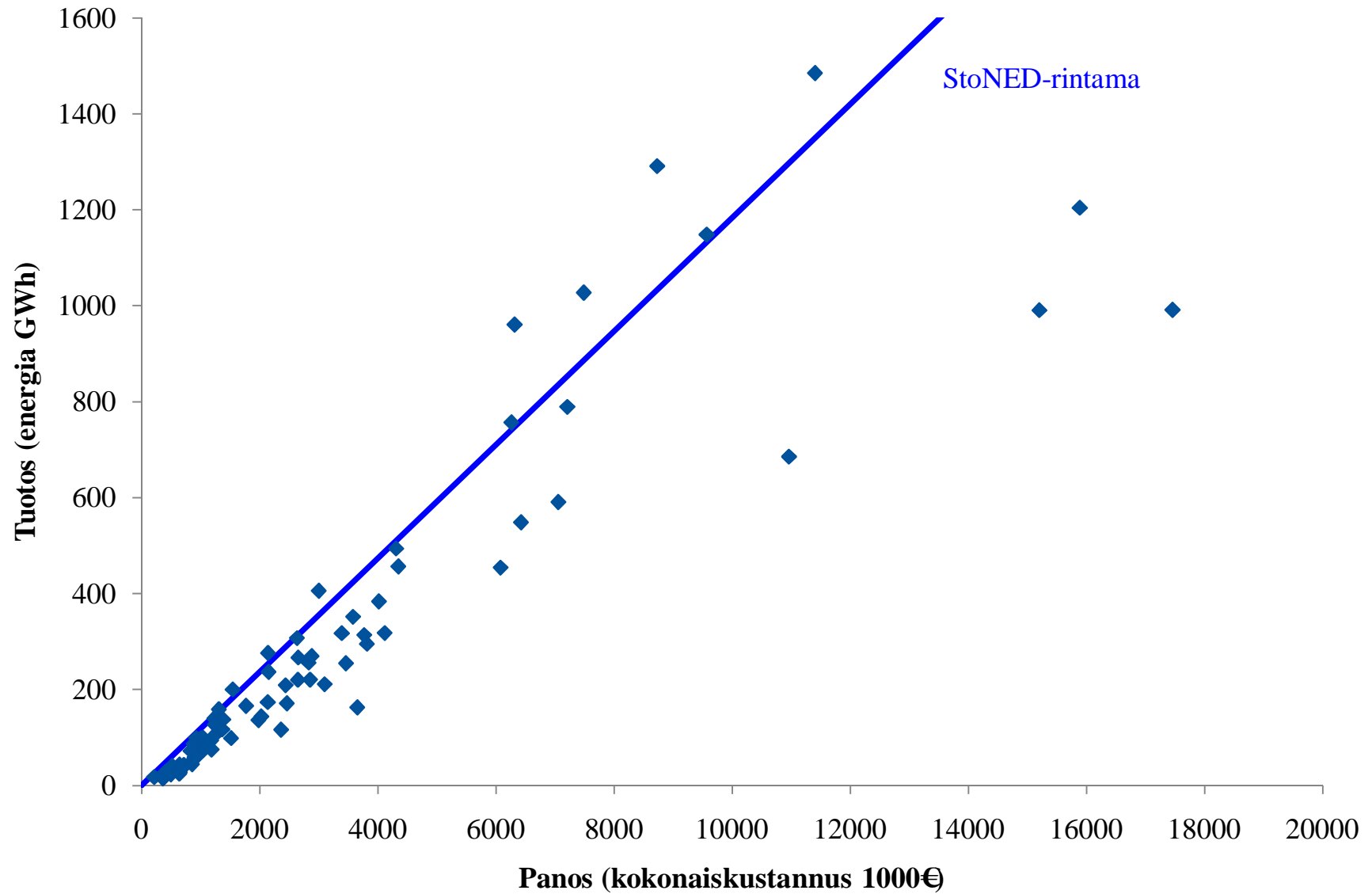
Virhetermin merkitys

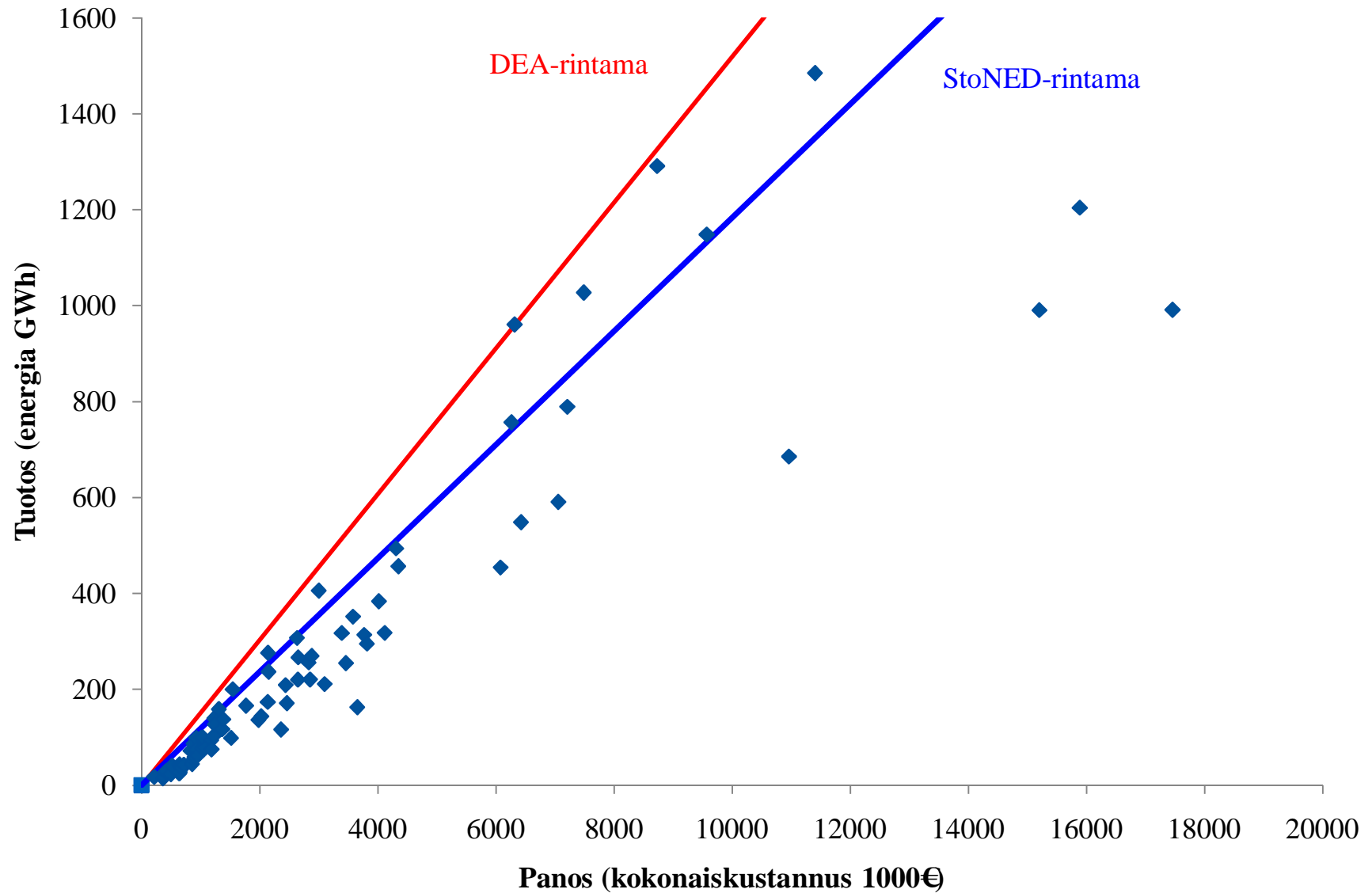
Virhetermin merkitys

Virhetermin merkitys

Virhetermin merkitys

Stokastinen kustannusrintamamalli

$$x_i = C(\mathbf{y}_i) + u_i + v_i$$

x_i on yrityksen i havaittu kustannus

C on kustannusfunktio (tehokas kustannus)

$\mathbf{y}_i$ on yrityksen i tuotosvektori

u_i on yrityksen i tehottomuustermi

v_i on yrityksen i virhetermi

DEA-menetelmä

$$x_i = C(\mathbf{y}_i) + u_i$$

- Kustannusfunktiolle C ei oleteta tiettyä funktiomuotoa, ainoastaan tuotantoteorian mukaiset säännöllisyys ehdot:
  - C on kasvava, konvekksi ja noudattaa vakioskaalatuottoja
- Heikkous: Virhetermiä v ei huomioida. Käytännössä satunnaisvirheiden vaikutus tulkitaan tehottomuudeksi.

SFA-menetelmä

$$x_i = \beta y_i + u_i + v_i$$

- Heikkous: kustannusfunktio C oletetaan lineaariseksi
- Satunnainen virhetermi v erotetaan tehottomuudesta u todennäköisyysmallin avulla.

StoNED-menetelmä

$$x_i = C(\mathbf{y}_i) + u_i + v_i$$

- DEA:n tapaan kustannusfunktiolle C ei oleteta tiettyä funktiomuotoa, ainoastaan tuotantoteorian mukaiset säännöllisyys ehdot:
  - C on kasvava, konvekksi ja noudattaa vakioskaalatuottoja
- SFA:n tapaan satunnainen virhetermi v erotetaan tehottomuudesta u todennäköisyysmallin avulla.

EMV:n valvontamallissa sovellettava spesifikaatio

$$x = C(y_1, y_2, y_3) \cdot \exp(\delta z + u + v)$$

x on kokonaiskustannus (sis. operatiivinen kustannus, verkon jälleenhankinta-arvosta laskettu tasapoisto ja keskeytyksistä aiheutunut haitta)

C on kasvava ja konvekssi kustannusfunktio joka noudattaa vakioskaalatuottoja

y_1 on jännitetasoittain painotettu energian siirron määrä (GWh)

y_2 on verkon kokonaispituus (km)

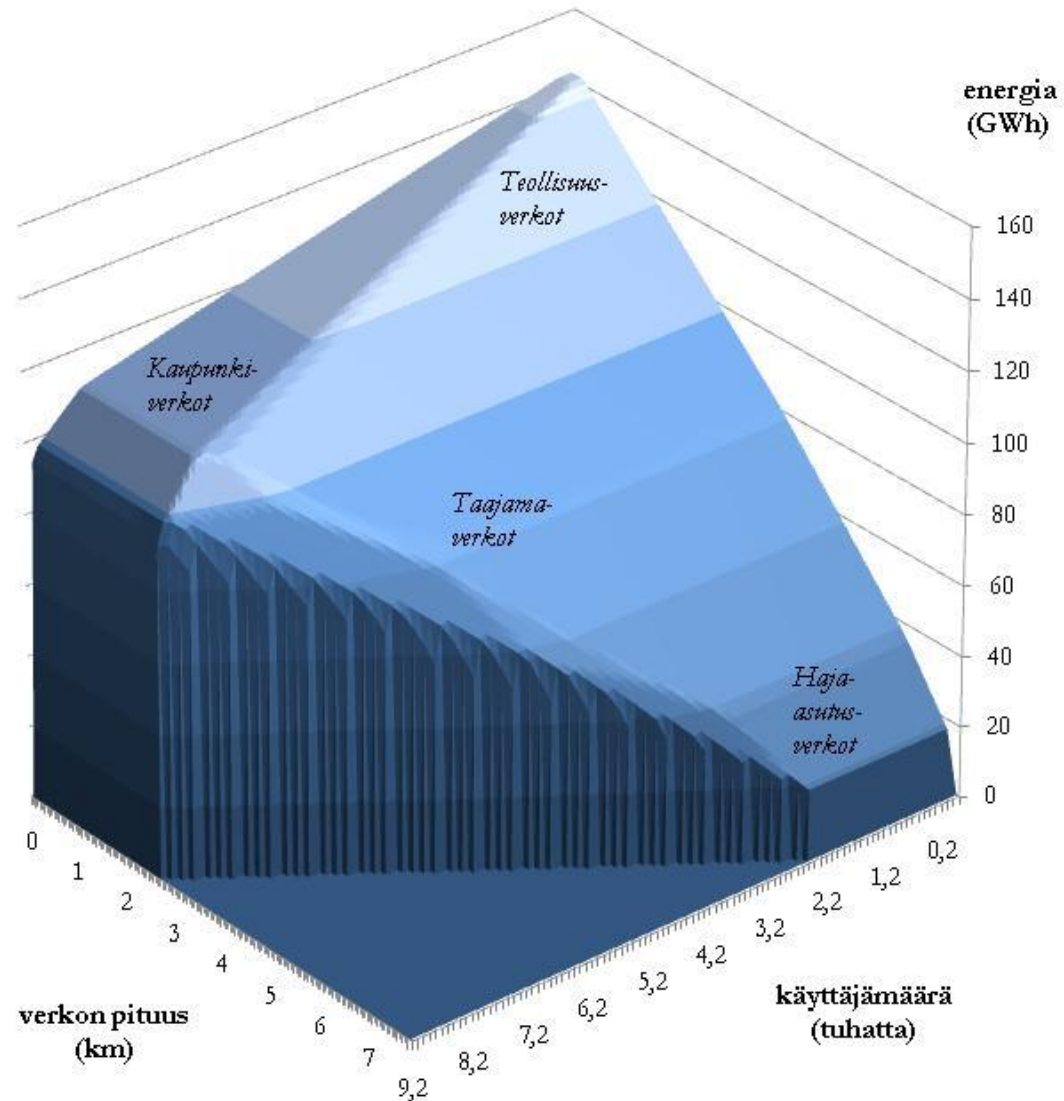
y_3 on käyttäjien lkm

z on keskijänniteverkon (1-70 kV) maakaapelointiaste

u on puoli-normaalisti jakautunut tehottomuustermi

v on normaalisti jakautunut virhetermi

StoNED-rintama tuotosavaruudessa

Tuotosten varjohintojen tunnuslukuja

	Energian siirto (c/kWh)	Verkon pituus (€/km)	Käyttäjä- määrä (€/käyt.)
Keskiarvo	0,4773	930,09	12,94
Keskihajonta	0,1222	172,09	18,33
Mediaani	0,5686	985,44	0,00
Minimi	0,0518	0,00	0,00
Maksimi	0,6126	1045,25	76,36

Tehottomuus- ja virhetermin estimointi momenttimenetelmän avulla

Tunnusluku	Estimaatti
Selittämättä jäänyt kokonaisvarianssi (σ^2)	0,0324
Tehottomuustermin u varianssi (σ_u^2)	0,0206
Virhetermin v varianssi (σ_v^2)	0,0118
Tehottomuustermin u odotusarvo (μ)	0,1146
Kustannustehokkuuden odotusarvo	89%

Maakaapelointiasteen (z) vaikutus

Tunnusluku	Estimaatti
δ kerroin	0,3600
keskivirhe	0,0581
t -testisuureen arvo	6,1942
p -arvo	0,0000
95% alaraja	0,2443
95% yläraja	0,4752
Osittainen selitysaste	0,3060

StoNED-menetelmän etuja

- 1) Stokastinen virhetermi huomioidaan mallissa eksplisiittisesti todennäköisyyslaskennan keinoin.
- 2) Yritysten ja niiden toimintaympäristöjen heterogeenisuus huomioidaan z-muuttujien avulla.
- 3) Perinteiset tilastolliset testit ja luottamusvälit soveltuvat z-muuttujien estimointiin.
- 4) Menetelmä on käyttäjäystävällinen verrattuna useimpiin muihin semi- ja ei-parametrisiin menetelmiin (EMV:lle laadittu Excel-sovellutus).

Liite: StoNED-menetelmä

Vaihe 1: ratkaistaan optimointiongelma (NLP)

$$\min_{\gamma, \beta, \delta, \varepsilon} \sum_{i=1}^n \varepsilon_i^2$$

s.t.

$$\ln x_i = \ln \gamma_i + \delta z_i + \varepsilon_i \quad \forall i$$

$$\gamma_i = \beta'_i y_i \quad \forall i$$

$$\gamma_i \geq \beta'_h y_i \quad \forall h, i$$

$$\beta_i \geq 0 \quad \forall i$$

Liite: StoNED-menetelmä

Vaihe 2: Estimoidaan virhetermin u varianssi residuaalien vinouden (M_3) perusteella

$$\hat{\sigma}_u = \sqrt[3]{\frac{\hat{M}_3}{\left(\sqrt{\frac{2}{\pi}}\right)\left[\frac{4}{\pi} - 1\right]}}$$

Estimoidaan kustannusrintama

$$\hat{C}^{StoNED}(y) = \gamma_i \cdot \exp(-\hat{\sigma}_u \sqrt{2/\pi})$$

Yrityskohtaiset tehokkuusestimaatit saadaan käyttämällä Jondrow et al. (1982) esittämää ehdollisen odotusarvon kaavaa.